

Volume I (2015)

Y. N. HARARI, Hayvanlardan Tanrılaraya: Sapiens – İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi. İstanbul 2015. Kolektif Kitap, 411 sayfa (28 Resim ve 6 Harita ile birlikte). Çev.: Ertuğrul GENÇ. ISBN: 9786055029357

Murat ÇETİN

Libri: Kitap Tanımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılarla açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayincıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki makaleleri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, makalelerin çıktımasını alabilir ve kaynak göstererek makalelere bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten makaleler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume I: Ocak-Aralık 2015) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

- Künye** Y. N. HARARI, Hayvanlardan Tanrılaraya: Sapiens – İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi. İstanbul 2015.
Kolektif Kitap, 411 sayfa (28 Resim ve 6 Harita ile birlikte). Çev.: Ertuğrul GENÇ. ISBN: 9786055029357 Tanitan: Murat ÇETİN, *Libri* I (2015) 31-32. DOI: 10.20480/lbr.2015115459
Geliş Tarihi: 21.08.2015
Kabul Tarihi: 25.08.2015
Online Yayın Tarihi: 28.12.2015
URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2018115459>

- Editörya** Phaselis Project
www.phaselis.org

Y. N. HARARI, Hayvanlardan Tanrı'lara: Sapiens – İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi.
İstanbul 2015. Kolektif Kitap, 411 sayfa (28 Resim ve 6 Harita ile). Çev.: Ertuğrul
GENÇ. ISBN: 9786055029357

Murat ÇETİN*

*Neandertal'lere ne oldu? Buğday *Homo sapiens*'i ne şekilde etkiledi? Neden ataerkil bir toplum düzeni gelişti? Para ve din hayatımızda neden çok önemli bir yere sahip? *Homo sapiens*'in sonu ne olacak?* Bunlar gibi daha pek çok soruyu ele alan, Kudüs İbrani Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi öğretim görevlisi, ödüllü tarihçi Yuval Noah Harari, *Hayvanlardan Tanrı'lara: Sapiens – İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi* adlı eserinde insanlık tarihinin tartışmalı konularından Bilişsel Devrim, Tarım Devrimi ve Bilimsel Devrim üzerine çeşitli konuları ilgili alt başlıklarla farklı bir perspektifte değerlendirmektedir. Kitap dört ana bölümden oluşmaktadır.

Bilişsel Devrim (15-85) başlığı altında *Homo sapiens*'in dünya üzerinde yayılması, geçirilen evrimleşme süreçleri, dedikodu ve efsanelerin *Homo sapiens*'in yaşamına kattıkları ele alınmaktadır. Yazar Bilişsel Devrim'in yaklaşık 70 bin yıl önce ortaya çıkan *yeni düşünce ve iletişim biçimleri* anlamına geldiğini ve bu devrimle *Homo sapiens*'in bilgi aktarma, sosyal ilişkiler kurma ve işbirliği yapma gibi beceriler kazandığını ifade etmektedir. Bu becerilerin kazanılmasında en büyük araç olan dilin yayılması üzerine teoriler sunulmaktadır. Bir teoriye göre *dilimiz dedikodu yapma aracı olarak evrilmiştir*.

Tarım Devrimi (87-165) başlığı altında yazar, avcı-toplayıcının gündelik hayatındaki değişimler, toplumsal kurumların oluşumu, değişen yaşam tarzında hayvanların yeri ve erkeğin ön plana çıkıştı üzerinde durarak *Homo sapiens*'in gelişimini aktarmaya devam etmektedir. Bilişsel Devrim'in başlamasından yaklaşık 60 bin yıl sonra ilk tarımsal faaliyetlerin başladığını belirten yazar, bu geçişin *insan zekâsıyla gerçekleşen bir ilerleme hikâyesi* olmadığını ileri sürmektedir; zira *insanların zamanla daha zeki olduklarına dair hiçbir kanıt yoktur*. Ayrıca yazar, hayvanları bu *devrimin kurbanları* olarak görmektedir; çünkü hayatlarını bir kafes içerisinde, *lezzetli bir biftek olmak için geçiren* hayvanların evrimsel başarısının hiçbir anlamı kalmamaktadır. Erkek egemenliği konusunda ise, yazar farklı teorilerle erkeğin zaman içerisinde nasıl öne çıktığını açıklamaktadır.

İnsanoğlunun Birleşmesi (167-244) başlığı altında yazar, ticareti başlatan ve artık imparatorluklar kurulan *Homo sapiens*'in para ve din ile imtihani, toplum içerisinde *birey* kavramının ön plana çıkması gibi noktalar üzerinden değişen düzen hakkında bilgiler vermeye devam etmektedir. Yazar bundan sonra paranın, imparatorlukların ve evrensel dinlerin modern

* M.A., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. muratcetin3586@gmail.com

dünyanın temellerinin tesis edilmesindeki rolü üzerinde durmaktadır. Bu aşamada yazar üç evrensel düzenden bahsetmektedir; parasal düzen, imparatorluk düzeni ve üçüncü olarak da Budizm, Hıristiyanlık ve İslam gibi dinlerin evrensel düzeni.

Bilimsel Devrim (245-406) başlıklı son bölümde ise *Homo sapiens*'in son beş yüzyıldaki olağanüstü yükselişi, bilimle emperyalizm arasındaki ilişki ve bilimle teknolojinin bir araya gelmesi ile birlikte ortaya çıkan gücün *Homo sapiens*'i ne şekilde etkilediği gibi konular üzerinde durulmaktadır. Yazara göre Bilimsel Devrim'i başlatan büyük şey *insanların en önemli sorularının cevaplarını bilmediklerini keşfetmeleridir*. Emperyalizmin beraberinde getirdiği yayılma ve fetih fikirleri ile bilimsel ilerleme arasında güçlü bir bağ olduğunu ifade eden yazar, Hindistan'ın keşfi ve civi yazısının deşifrasyonu gibi tarihten örneklerle bu düşünceyi destekler. Son olarak *Homo sapiens*'in Bilimsel Devrim ile elde ettiği güç karşısındaki tutumunu ele alan yazar, bu devrimle gelen zenginliğin insanların mutluluğu üzerinde ne ölçüde payı olduğunu sorgulamaktadır zira *mutlu değilsek tarımı, şehirleri, yazayı, parayı, imparatorlukları, bilimi ve sanayiyi geliştirmenin anlamı nedir?*

Otuzdan fazla dile çevrilen bu kitabında Harari, *Homo sapiens*'in gittiği her yerde diğer türleri yok eden, *ekolojik bir seri katile* nasıl dönüştüğü, *kendi işiyle meşgul önemsiz bir hayvanken* zaman içinde yaşadığı devrimler sonucu elde ettiği güçle nasıl tanrısalaslığı gibi sorulara verdiği düşündürücü yanıtlarla okuyucuya sorgulatmakta ve bir başka soruya karşı karşıya bırakmaktadır: *Homo sapiens nereye gitiyor?*